

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ: ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΧΡΗΣΤΑΚΗ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ: ΜΙΛΤΟΣ ΣΥΡΜΟΣ

ΟΜΑΔΑ Α΄

A1.1. Να χαρακτηρίσετε το ιστορικό περιεχόμενο των παρακάτω περιόδων ως Σωστό ή Λάθος:

1. Η ΕΑΠ ανέλαβε αποκλειστικά την εγκατάσταση των προσφύγων στους αγροτικούς και αστικούς συνοικισμούς.
2. Οι πρόσφυγες, όταν υπογράφηκε η Σύμβαση της Λοζάνης για την ανταλλαγή των πληθυσμών, διαμαρτυρήθηκαν έντονα για την παραβίαση θεμελιωδών δικαιωμάτων τους.
3. Το «Ανώτατο Συμβούλιο» αναλάμβανε την διευθέτηση των προβλημάτων που προκύπτανε κατά τη διαδικασία της οριστικής εκτίμησης των περιουσιών των προσφύγων από τις Πρωτοβάθμιες Επιτροπές Εκτίμησης.
4. Μετά την επικράτηση των Τούρκων στην Τραπεζούντα το 1917 ανέλαβε την προεδρία της πόλης ο μητροπολίτης Χρύσανθος.
5. Ο Ποντιακός ελληνισμός ήκμασε σε όλους τους τομείς μετά την παραχώρηση ειδικών προνομίων με τα «Χάτι Σερίφ» και «Χάτι Χουμαγιούν».

Μονάδες 10

A1.2. Να ορίσετε με συντομία τους παρακάτω ιστορικούς όρους:

- Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής (1923)
- Συμφωνία της Άγκυρας (1930)
- Φροντιστήριο Τραπεζούντας

Μονάδες 12

A2.1. Να αναφερθείτε στις προσπάθειες Ποντοαρμενικής προσέγγισης και στα αποτελέσματά τους

- α) από τον μητροπολίτη Χρύσανθο (μονάδες 7) και
- β) από τον μητροπολίτη Αμάσειας Γερμανό Καραβαγγέλη (μονάδες 7).

Μονάδες 14

A2.2. Η στέγαση των προσφύγων:

α) μετά τον Αύγουστο του 1922: πώς διευθετήθηκε το πρόβλημα της στέγασης των προσφύγων κατά το πρώτο διάστημα παραμονής τους στην Ελλάδα (μονάδες 7);

β) μετά την υπογραφή της Σύμβασης της Λοζάνης: Ποια μέριμνα υπήρξε για την στέγαση των αγροτών προσφύγων (μονάδες 3) και ποια προβλήματα αντιμετώπισε συνολικά η στέγαση των αστών προσφύγων (μονάδες 4);

Μονάδες 14

ΟΜΑΔΑ Β΄

B1. Αξιοποιώντας τις πληροφορίες των παρακάτω παραθεμάτων και τις ιστορικές σας γνώσεις να παρουσιάσετε τη διάσταση μεταξύ προσφύγων και γηγενών, όπως εκφράστηκε μέσα από την οικονομική (μονάδες 8) , πολιτική (μονάδες 10) και κοινωνική ζωή (μονάδες 7).

Μονάδες 25

Πηγή 1

Οι πρόσφυγες, σταθερά τοποθετημένοι στο κόμμα των Φιλελευθέρων και αφοσιωμένοι στο πρόσωπο του Ελευθέριου Βενιζέλου, αποτελούσαν το μόνο συμπαγές εκλογικό σώμα εθνικής σημασίας. Η τοποθέτησή τους αυτή ενισχυόταν από την ανάγκη να ικανοποιήσουν στοιχειώδεις ανάγκες μέσα από την κρατική μηχανή, την οποία, σε όλη τη δεκαετία μετά την Καταστροφή, διαχειριζόταν κατά κύριο λόγο ο βενιζελικός πολιτικός κόσμος. Είναι αξιοσημείωτη η πλήρης αντιστοιχία μεταξύ κοινωνικών δυνάμεων και πολιτικών κομμάτων. Χάρη στη βενιζελική παράταξη οι πρόσφυγες απέκτησαν περιθάλψη, στέγη, αποζημιώσεις, αλλά και πλήρη πολιτικά δικαιώματα, ενώ αντίστοιχα, χάρη στην προσφυγική ψήφο, η παράταξη αυτή διατηρήθηκε στην εξουσία ως το 1933.

Η προσφυγιά του 1922, Ε Ιστορικά, εκδ. Ελευθεροτυπία, σελ. 39

Πηγή 2

Η κοινωνική αφομοίωση όμως δεν αποδείχθηκε εύκολη, καθώς η βαθιά αντίθεση μεταξύ γηγενών και προσφύγων εντοπιζόταν σε όλα τα επίπεδα της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτικής ζωής. Η παρουσία των προσφύγων οδήγησε σε σκληρό ανταγωνισμό με τους αυτόχθονες στην αγορά εργασίας, στην προσπάθεια για την απόκτηση γης, αλλά και σε όλη την κλίμακα των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Η ένταξη των προσφύγων στο βενιζελικό στρατόπεδο τους ενέπλεξε στη δίνη του διχασμού. Ο αντιβενιζελικός πολιτικός τύπος και ο φιλικός του Τύπος δεν προσπάθησαν απλώς να εκμεταλλευτούν τις φοβίες των παλαιοελλαδιτών απέναντι στους πρόσφυγες, αλλά καλλιέργησαν και μίσος εναντίον τους. Το μίσος αυτό προσέλαβε μορφή κοινωνικού ρατσισμού και πολλές φορές εκδηλώθηκε με ωμή βία. Από το 1933, όταν οι αντιβενιζελικοί ανέλαβαν την εξουσία, το ίδιο επίσημο κράτος αντιμετώπισε τους πρόσφυγες με εχθρότητα, η οποία κάποιες φορές πήρε το χαρακτήρα βίαιης διαμάχης. Αλλά και στο προσφυγικό στρατόπεδο εκδηλώθηκαν ρατσιστικά φαινόμενα, όπως το αντισημιτικό ρεύμα που αναπτύχθηκε στη Βόρεια Ελλάδα, ιδιαίτερα στη Θεσσαλονίκη.

Οι κοινωνικές διακρίσεις είναι φανερές στις εκδηλώσεις της καθημερινής ζωής καθ' όλη τη διάρκεια του μεσοπολέμου. Το επίθετο «πρόσφυγας» προσέλαβε την πιο υποτιμητική

και περιφρονητική σημασία, ενώ πλήθος χλευαστικών προσωνομίων χρησιμοποιήθηκαν για να προσδιορίσουν τους Έλληνες της Μικράς Ασίας. Ακόμη και αυτή η «ελληνικότητα» των προσφύγων αμφισβητήθηκε από τους γηγενείς. Αρκετοί Μικρασιάτες αναγκάστηκαν να απαλείψουν από τα επώνυμά τους τα τουρκογενή προθέματα και καταλήξεις, ενώ κάποιιοι τα άλλαξαν τελείως. Την αντίθεση ενίσχυσε η κοινωνική απομόνωση που δημιούργησε η εγκατάσταση σε ιδιαίτερους χώρους, χωριά ή συνοικισμούς.

Η προσφυγιά του 1922, Ε Ιστορικά, εκδ. Ελευθεροτυπία, σελ. 16 -17

B2. Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται, να απαντήσετε στις εξής ερωτήσεις:

α] ποια υπήρξε η στάση που τήρησε ο Βενιζέλος απέναντι στις εθνικές διεκδικήσεις των Ποντίων στο Συνέδριο Ειρήνης στο Παρίσι (μονάδες 10) και β] πώς αντέδρασαν οι Πόντιοι στις προτάσεις του Βενιζέλου και ποια η στάση των Μ. Δυνάμεων στην προοπτική ίδρυσης ανεξάρτητου ποντιακού κράτους ; (μονάδες 15)

Μονάδες 25

Πηγή 1

Προς τους εκπροσώπους Συνεδρίου της Ειρήνης, Υπόμνημα υποβληθέν τω Συνεδρίω της Ειρήνης υπό των Αντιπροσώπων του Πόντου, Φεβρουάριος 1919, Παρίσι

«Κύριοι, καθ' όν χρόνον η Διάσκεψις της Ειρήνης, επιδιώκουσα το ανακαινιστικόν και φιλόανθρωπον αυτής έργον, πρόκειται να αποφασίση περί της τύχης των καταπιεσμένων λαών, ημείς, οι υποφαινόμενοι, αντιπρόσωποι των αλυτρώτων του Πόντου Ελλήνων, λαμβάνομεν την τιμήν να φέρωμεν εις γνώσιν υμών, τας εθνικάς διεκδικήσεις της χώρας ημών, ήτοι την ίδρυσιν προς Βορράν της Μ. Ασίας και επί των Νοτίων ακτών της Μαύρης Θάλασσας (Εύξεινος Πόντος) μιας Ανεξαρτήτου Δημοκρατίας, περιλαμβανούσης μέρος της αρχαίας Αυτοκρατορίας των Κομνηνών εν Τραπεζούντι, από των ακτών του Καυκάσου μέχρι προς Δυσμάς της Σινώπης μετά του οικείου χίντερλαντ (=ενδοχώρας).»

Υπόμνημα που έστειλε ο πρόεδρος του Συνεδρίου των Ποντίων της Μασσαλίας Κ. Κωνσταντινίδης στις αρχές Φεβρουαρίου 1919.

Πηγή 2

Δάφνη - Αγ. Δημήτριος

Ο Βενιζέλος στις 17/30 Δεκεμβρίου 1918 υπέβαλε προς το Ανώτατο Συμμαχικό Συμβούλιο (αντιπροσώπων ΗΠΑ, Βρετανίας, Γαλλίας και Ιταλίας), κατά τις προκαταρκτικές διαδικασίες του Συνεδρίου για την Ειρήνη, υπόμνημα με τις εθνικές διεκδικήσεις της Ελλάδας. Στο υπόμνημα ο Βενιζέλος πρότεινε για τον Πόντο συμπερίληψη του βιλαετίου της Τραπεζούντας στο υπό σύσταση αρμενικό κράτος, εντός του οποίου θα διατηρούσε διοικητική αυτονομία, αν και είχε 350.000 Έλληνες και ελάχιστους Αρμενίους. Για τον υπόλοιπο Πόντο δεν έκανε συγκεκριμένη πρόταση υπονοώντας ότι θα συμπεριλαμβανόταν στο υπό ίδρυση τουρκικό κράτος. Ο Βενιζέλος γνωρίζοντας ότι οι Μ. Δυνάμεις και ιδίως οι ΗΠΑ υποστήριζαν τη δημιουργία μίας νέας Αρμενίας εκτίμησε ότι η καλύτερη λύση για τους Έλληνες του Πόντου, μια και η πιθανότητα δημιουργίας ανεξάρτητου κράτους φαινόταν μικρή, ήταν να συμπεριληφθούν στο νέο αρμενικό κράτος στο οποίο θα απολάμβαναν ενός

είδους αυτονομία. Στην περίπτωση που θα περιλαμβάνονταν στο υπό ίδρυση τουρκικό κράτος η τύχη τους, όπως είχε δείξει η πολιτική των Νεοτούρκων και όλων σχεδόν των μουσουλμάνων της περιοχής, ήταν περισσότερο από αβέβαιη[...] Στην πρώτη συνάντηση με τον Χρυσάνθο, ο Βενιζέλος, πιεσμένος καθώς ήταν από τις εξελίξεις στο ζήτημα της Σμύρνης είδε με δυσφορία το ζήτημα και αρχικά απέρριψε οποιαδήποτε αναμόχλευσή του. Την επομένη όμως αφού άκουσε τον Χρυσάνθο και τα στοιχεία που παρέθεσε παραδέχθηκε τη λανθασμένη αντίληψη που είχε έως τότε και τους κακούς χειρισμούς που έκανε και συμφώνησε να υποβάλει ο Χρυσάνθος υπόμνημα στο Συνέδριο της Ειρήνης στο οποίο, χωρίς να απορρίπτεται η ίδρυση ομοσπονδίας Πόντου και Αρμενίας, να ζητείται η ίδρυση ελληνικού αυτόνομου κράτους, ανεξαρτήτου από το αρμενικό, αλλά σε καμία περίπτωση ένταξη του Πόντου στην Αρμενία. Ακόμη συμφωνήθηκε να συνεχίσει την προσπάθεια ενημέρωσης όλων των πολιτικών που έλαβαν μέρος στη Συνδιάσκεψη και μάλιστα ζήτησε ο Βενιζέλος όπου αντικρούουν τα λεγόμενα του Χρυσάνθου με επιχειρήματα του Βενιζέλου να μη διστάσει να διαψεύσει αυτά που είχε υποστηρίξει ο Βενιζέλος

«Οι προσπάθειες των Ελλήνων του Πόντου για αυτοδιάθεση κατά το τέλος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας 1916-1922», Ευρυπίδης Γεωργανόπουλος.

Πηγή 3

Σε όλη τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων στο Παρίσι, ο Βενιζέλος είχε δεχτεί την προσάρτηση του βιλαετιού της Τραπεζούντας στην Αρμενία. Κατά τη δική του άποψη η μόνη λύση βρισκόταν στη στενή συνεργασία Αρμενίων και Ποντίων στη βορειοανατολική άκρη της Ανατολίας. Αυτή η λύση είχε επίσης το πρόσθετο πλεονέκτημα ότι απάλλαξε την ελληνική κυβέρνηση από την υποχρέωσή της προς την ποντιακή κοινότητα, που ήταν πολύ μακριά για να την προστατέψει αποτελεσματικά με στρατιωτική επέμβαση. Ούτε η ποντιακή ελληνική κοινότητα ήταν σε θέση μόνη της να εξασφαλίσει την προστασία των μελών της.

Κ. Φωτιάδης, Η μικρασιατική καταστροφή, α' τόμος, εκδ. Πέλλα, Αθήνα, σσ. 31-32

Ευχόμαστε επιτυχία!!!

ΑΡΕΙΤΟΛΜΟ

Δάφνη - Αγ. Δημήτριος